



Ančnikovo gradišče 2008, marmorni »prag« med raziskavami (foto: J. Pestiček)



Ančnikovo gradišče 2008, marmorni »prag« med raziskavami (foto: J. Pestiček)

notna. Tod se je najprej naslanjala na ruševino nad peto zidu oz. mešala z njo; med kamni tik nad sterilno osnovo so se pojavljali odlomki lončenih posod. Nadalje so se med temno kulturno plastjo ponekod pojavljale zaplate rumenkaste plasti z bogatimi najdbami: keramika, steklo, cela nizka železna posoda, železova žlindra, železen žebliček, keramična utež in vijček, bronast novc, večji kamnit brus, tik ob južnem profilu sonde pa še razlomljena glinena ročka in cel, na glavo obrnjen glinen lonec. V kotu med vzhodno stranjo zidu in profilom so se na globini 1–1,2 m pojavili večji kosi hišnega lepa, ki so se pozneje izkazali kot sledovi oz. ruševina večjega ognjišča. Ognjišče je bilo nepravilne oblike, veliko pribl. 50 x 40 cm in visoko do 15 cm, zamejeno in utrjeno s kamni oz. kamnitim tlakom ter na debelo pokrito z ilovico, ki predvsem na zunanji strani in med kamni ni bila prežgana. V ruševini ognjišča smo našli nekaj kosov keramike, v bližini pa še železen nož, bronast novc, odlomke stekla in drobce oglja. Severno pod ognjiščem in pred peto zidu smo pri poglobljanju kulturne plasti prav tako naleteli na več najdb, med njimi na železno ost, svinčen odlomek in cel keramični lonček. Po odstranitvi kulturne plasti sta se v neposredni bližini ognjišča v geološki osnovi in ob peti zidu pokazali dve stojki za lesena stebra

Mira Strmčnik Gulič, Mihela Kajzer Cafnik, Teja Gerbec

39

EŠD: 1877

Naselje: Kamnik

Občina: Kamnik

Ime: Kamnik – cerkev Marijinega brezmadežnega spočetja

Naslov: Kamnik

Področje: R

Obdobje: 18. stoletje

Cerkev Marijinega brezmadežnega spočetja v Kamniku je baročna stavba iz leta 1734. Nadomestila je manjšo starejšo cerkev. Prvotne freske na pročelju je v tem obdobju naslikal F. Jelovšek. To lahko z gotovostjo trdimo za osrednjo sliko Marijinega kronanja. Po potresu leta 1903 je freske prebelil in na novo poslikal slikar M. Koželj. Osrednja slika je prikazovala Marijino vnebovzetje, stranske figure so bile dvojine in v okroglinah ni bilo fresk, temveč okenske odprtine z rozetami. Koželjeve freske so kmalu po nastanku spet prebelili, ker naj bi hitro propadale.

V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja so zato najeli slikarja in restavratorja Izidorja Moleta, da jih restavrira. Stranska poslikana polja, ki jih je ali precej preslikal ali pa na novo naslikal, so dobro ohranjena. Očitno je, da je osrednjo fresko očistil do prvotne Jelovškove poslikave in jo delno restavriral. Na novo je dodal sliki dveh angelov, po enega v okroglo odprtino.

Do danes se je večina retuš iz osrednje freske iz-

prala. Nekateri deli poslikave so bili izprani vse do ometa, za njimi pa so ostale rahlo poglobljene sledi originalnih obrisov, vrezanih v ometu. Žal se poročilo o restavriranju iz sedemdesetih let ni našlo. Nekaj pomoči za 17 velikih figur in 11 manjših angelov nam je nudil skoraj enak motiv Jelovškove freske na stropu cerkve sv. Štefana v Vipavi. Detajli sicer niso enaki, vendar nam je vipavska slika pomagala predvsem pri rekonstrukciji izpranih gub na oblačilih. Posebnost kamniškega motiva je v tem, da zlato krono tu nadomešča cvetlični venec. Ta je bil izpran, a vrezan v omet.

S skupino študentov smo se restavriranja poslikave lotili najprej s čistilnimi oblogami »Arbocela«, namočenimi z amonijakovim karbonatom. Ta je osvetlil celotno površino in dal svežino starim barvam. Stranska angela sta izgubila tudi nekaj stare barve. Sledila sta premaz z nanoopneno vodo in kitanje manjših poškodb freskoometa, ki je zelo zrnat. Mehanske poškodbe so bile predvsem ob robu fresk in na reliefnih okvirjih. Te poškodbe so se zakitale in ves okvir se je na novo obarval. Poslikava freske je bila neenakomerno ohranjena. Zgornji del je imel v celoti ohranjenega Svetega duha. Ostalo je bilo delno izprano. Pet angelskih glav in tri apostolske glave pa so bile večinoma samo še vrezane v omet. Retuša se je začela s podlaganjem osnovnih barv na draperijah. Uporabil se je način črtkanja v več plasteh, najprej navzdol in nato po vidnih smereh potez. Manjkajoči deli so se izrisali po vrezanih črtah. Te so bile močno vidne v popoldanskem času, ko je sonce od strani osvetlilo fasado. Tretja plast barve je bila namenjena povezovanju praznin med vidnimi deli poslikave (predvsem gub) in podlaganju barve kože. V četrti fazi se je izvedla rekonstrukcija gub in drugih manjkajočih delov s potegom čopiča. Četrta faza se je uporabila v čim manjši možni meri. Na koncu je bilo treba iti čez fresko z eno roko, da se poenoti način videza poslikave. Na željo naročnika se je na fresko vpisal tudi donator obnove. Za barve so se uporabili pigmenti, pomešani z amonijevim kazeinatom. Stena je precej »pila«, zato ni bilo mogoče veliko popravljati za seboj. Delo je potekalo v jesenskih mesecih, septembru in oktobru, in se zaključilo v novembru, ko zaradi temperatur ni bilo mogoče narediti še obloge z barijem. Zato se je retuša zaščitila z dvema nanosoma silikata v etanolu (Estel 1000).

Težava pri tako velikih fresk je tudi ta, da jih težko vidiš od daleč, dokler ne podrejo odra, zato je v veliko pomoč stalno fotografsko primerjanje tako detajlov kot posameznih celot.

Eva Tršar Andlovic



Kamniki, cerkev Marijinega brezmadežnega spočetja, freska pred restavratskim posegom (foto: E. T. Andlovic)



Kamnik, cerkev Marijinega brezmadežnega spočetja, freska po zaključku restavriranja (foto: E. T. Andlovic)

40

EŠD: 225

Naselje: **Kobarid**

Občina: Kobarid

Ime: **Kobarid – trško jedro**

Naslov: objekt Trg svobode 2

Področje: E

Obdobje: 20. stoletje

Obnova objektov na območju trškega jedra Kobarida, ki je razglašeno za naselbinski spomenik, se v glavnem izvaja kot posledica potresa aprila 1998 in julija 2004. Popotresna sanacija je načrtovana tako, da se objekti statično sanirajo, varujeta pa

se parcelacija in lega objektov z značilnimi gabariti ter oblikovanimi pročelji. Za vse popotresne sanacije v trškem jedru so izdelane tudi barvne študije.

Objekt Trg svobode št. 2 v Kobaridu je večnamenska stavba z javno funkcijo. Dve fasadi, glavna in stranska, imata v ometu izvedeno okrasje; v pritličju je rustika v ometu, okrog okenskih odprtin so okvirji s trikotno izbočenimi okrasnimi dodatki, med nadstropji je profiliran delilni zidec, prav tako na strešnem napušču. Objekt je bil statično utrjen, poškodovani ali odbiti oblikovni elementi so bili sanirani.

Andrejka Ščukovt



Popotresno saniran objekt na Trgu svobode v Kobaridu (foto: A. Ščukovt, 2008)